

VADOVĖLIO VERTINIMAS

I. BENDRA INFORMACIJA APIE VADOVĖLĮ

Pavadinimas	Pilietiškumo pagrindai. Vadovėlis 9 (I gimnazijos) klasei
Autorius (-iai)	Rūta Tamkevičiūtė, Dovydas Munius
Dalykas	Pilietiškumo pagrindai
Klasė	9 (I gimnazijos) klasė

II. VADOVĖLIO MEDŽIAGOS¹ VERTINIMAS MEDŽIAGOS TINKAMUMAS VERTYBINĖMS NUOSTATOMS UGDYTI(S)

	Vertinimo kriterijai ²	Vertinimas	
		Atitinka	Neatitinka
3.4.	Vadovėlio <...> turinyje nėra diskriminavimo ir diskriminavimo propagavimo lyties, rasės, tautybės, pilietybės, kalbos, kilmės, socialinės padėties, tikėjimo, įsitikinimų ar pažiūrų, amžiaus, lytinės orientacijos, negalios, etninės priklausomybės, religijos pagrindu. Vadovėliai <...> turi užtikrinti pagarbos asmenų įvairovei principą.	Atitinka	
3.8.	Vadovėlio <...> turinyje pateikiami situacijų, įvykių, reiškinių, procesų, asmenybių veiklos aprašymai, iliustracijos, užduotys, nepažeidžiantys asmens teisių ir laisvių bei pagrindinių tarptautinės teisės principų, vengiama neigiamas emocines reakcijas keliančių asociacijų, būdvardžių ir kategoriškų apibendrinimų, nėra neigiamų ar kitokių lyčių stereotipų, mergaitės ir berniukai, moterys ir vyrai vaizduojami nešališkai.	Atitinka	
3.9	Vadovėlio ir mokymo priemonės turinyje nėra nekorektiškos, antidemokratiškos, antivalstybinio turinio	Atitinka	
3.10.	vadovėlio ir mokymo priemonės turinyje nėra tendencingai pateikiamos ir (arba) klaidinančios informacijos geopolitinių įvykių kontekste	Atitinka	
3.11.	vadovėlio ir mokymo priemonės turiniu ar užduotimis nėra kurstoma tautinė nesantaika	Atitinka	

MEDŽIAGOS ATITIKTIS BENDRAJAI PROGRAMAI

¹ Kriterijuose vartojama medžiagos sąvoka apima šiuos elementus: tekstinę ir vaizdinę medžiagą, metodinę struktūrą.

² Vertinimo kriterijų numeracija atitinka „Bendrojo ugdymo dalykų vadovėlių ir mokymo priemonių atitikties teisės aktams įvertinimo ir aprūpinimo jais tvarkos aprašą“.

Vertinimo kriterijai		Vertinimas	
		Atitinka	Neatitinka
3.1. Tekstinė, vaizdinė, skaitmeninė ir interaktyvi medžiaga turi būti pritaikyta siekti dalyko bendrojoje programoje įvardytų tikslų ir uždavinių, ugdyti dalyko bendrojoje programoje apibrėžtas mokinių kompetencijas, atitikti dalyko bendrojoje programoje apibrėžtą mokymo(si) turinį ir pasiekimų lygių požymius.		Atitinka	
3.2. Vadovėlio <...> struktūra turi atitikti didaktinius dalyko mokymo principus, pateikiamos įvairių tipų užduotys, atliepančios visus bendrosiose programose aprašytus pasiekimų lygius ir skatinančios naudoti įvairius mokymosi metodus.		Atitinka	
3.6. Turinys nesusijęs su realiai veikiančių įmonių, organizacijų ar kita veikla užsiimančių ūkio subjektų reklama.		Atitinka	
5.1. Vadovėlio turinys:		Atitinka	
5.1.1. atitinka dalyko bendrojoje programoje nustatytus tikslus ir uždavinius.		Atitinka	
5.1.2. atitinka dalyko bendrojoje programoje aprašytą mokymosi turinį;		Atitinka	
5.4. Kiekvienoje temoje yra skirtingo sudėtingumo užduočių, atitinkančių dalyko bendrojoje programoje apibrėžtus pasiekimų lygių požymius.		Atitinka	

MEDŽIAGOS DALYKINIS TIKSLUMAS

Vertinimo kriterijai		Vertinimas	
		Atitinka	Neatitinka
3.3. Nėra fakto ir dalyko klaidų, turinys parengtas remiantis patikrintais ir patikimais šaltiniais.		Atitinka	

MEDŽIAGOS TINKAMUMAS AMŽIAUS TARPSNIUI

Vertinimo kriterijai		Vertinimas	
		Atitinka	Neatitinka
5.2. Vaizdinė medžiaga pateikiama taip, kad tikslingai derėtų su kitais vadovėlio turinio elementais, atsižvelgiant į dalyko didaktiką, paisant mokinių amžiaus tarpsnio ir skirtingų kognityvinių gebėjimų ypatumų.		Atitinka	
5.5. Klausimų ir užduočių formuluotės aiškios atitinkamo amžiaus tarpsnio mokiniams.		Atitinka	

Vertinimo kriterijai	Vertinimas	
	Atitinka	Neatitinka
	Atitinka	
5.1.3. Struktūruojamas taip, kad atskiros dalys logiškai derėtų tarpusavyje, atsižvelgiant į dalyko didaktiką, paisant mokinių amžiaus tarpsnio ir skirtingų kognityvinių gebėjimų ypatumų.	Atitinka	
5.3. Informacijos paieškos sistema padeda rasti reikiamą informaciją atitinkamo amžiaus tarpsnio mokiniams.	Atitinka	

SPECIALŪS REIKALAVIMAI

Vertinimo kriterijai	Vertinimas	
	Atitinka	Neatitinka
	Atitinka	
3.5. turinys atitinka asmens duomenų apsaugos pagal 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas), Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatymą bei kitų asmens duomenų apsaugą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus	Atitinka	
3.7. jei yra nuorodos į papildomus skaitmeninius išteklius, reikalingus vadovėlyje esančioms užduotims atlikti, užtikrinti vadovėlių įsigijusioms mokykloms laisvą prieigą prie šių išteklių, nereikalaujant papildomo užmokesčio už teisę jais naudotis.	Atitinka	

III. IŠVADA

Vadovėlis tinkamas naudoti ugdymo procese.
--

Vertintojo vardas ir pavardė: Irena Tiškienė

Parašas: 

Data: 2025 07 22

RECENZIJĄ

2025-07-18

Recenzuojamas vadovėlis parengtas vadovaujantis 2022 m. atnaujinta Pilietiškumo pagrindų bendrąja programa. Pilietinio ugdymo reikšmė šiuolaikinėje mokykloje itin didelė, ypač atsižvelgiant į Lietuvos geopolitinę padėtį ir demokratijos iššūkius pastaruoju laikotarpiu. Šis vadovėlis, pristatydamas aktualias temas, padeda ugdyti jaunąją kartą aktyviais, atsakingais ir kritiškai mąstančiais Lietuvos Respublikos piliečiais. Leidinio struktūra nuosekli, aiški ir logiškai išdėstyta, atitinka šiuolaikinius ugdymo turinio reikalavimus. Vadovėlio turinį sudaro aštuonios pagrindinės temos: „Demokratijos raida ir pilietiškumo evoliucija“, „Žmogaus teisės“, „Socialinė politika ir tolerancija demokratinėje visuomenėje“, „Ekonominė politika ir visuomenė“, „Demokratiška mokykla ir jaunimo politika“, „Pilietinės visuomenės organizacijos“, „Vietos bendruomenė ir savivalda“ bei „Demokratinė valstybė“. Temų eiliškumas išdėstytas nuosekliai pagal bendrąją ugdymo programą, autoriai čia nenukrypsta ir laikosi bendrųjų nuostatų.

Pabrėžtina, kad vadovėlio struktūra išsiskiria aiškia teorinės ir praktinės veiklos dermės koncepcija. Kiekvienos temos įžanga aiškiai formuluoja mokymosi tikslus, pateikia pagrindines sąvokas, kurios išsamiai, tačiau glaustai paaiškinamos teksto eigoje. Autoriai vengia akademiškai perteklinių detalių, o sąvokos (pvz., demokratija, pilietybė, socialinė atskirtis, pilietinė visuomenė) paaiškintos kontekstualiai, kas mokiniams padeda ne tik įsiminti, bet ir taikyti žinias praktikoje.

Reikšminga vadovėlio stiprybė – praktinių užduočių įvairovė, aiškiai orientuota į mokinių kompetencijų ugdymą. Veiklos pritaikytos individualiam ar grupiniam darbui, skatina tyrinėjimą, diskusijas, situacijų analizę ir kūrybinę raišką. Užduotys įtraukia į realių gyvenimiškų situacijų sprendimą. Vertinga ir tai, kad praktinės užduotys orientuotos į mokinių pilietinės pozicijos formavimą aktualiais visuomeniniais klausimais, pavyzdžiui, žmogaus teisių pažeidimai, dvigubos pilietybės klausimas, vietos savivaldos biudžeto formavimas, demokratinės mokyklos principų įgyvendinimas (pvz. 45, 72, 95 psl.). Vadovėlio praktinės veiklos turi aiškias sąsajas su teorinėmis dalimis, ko pasekoje mokiniai turi galimybę įvairių debatų, simuliacijų ir nagrinėjamų situacijų pagalba mokytis formuoti savas pilietines pozicijas svarbiais visuomenei klausimais. Vadovėlis pateikia ne tik praktines, bet ir rašytinių šaltinių užduotis, kurios padės mokiniams įsisavinti temas tiek praktinę tiek teorinę dalį, pažvelgti į temos kritiką ne tik iš autorių, bet ir įvairių visuomenės veikėjų perspektyvos.

Leidinyje išsiskiria kokybiška vaizdine medžiaga – iliustracijos, schemas, lentelės ir diagramos yra aktualios ir daugeliu atveju visavertiškai integruotos į nagrinėjamų temų kontekstą (pvz. kalbant apie žmogaus teisių pažeidimus 33-34 psl. parinktos iliustracijos praturtinančios teorinę vadovėlio medžiagą pristatančią žmogaus teisių pažeidimus). Vis dėlto patariu autoriams atkreipti dėmesį į pateiktą pasaulio valstybių valdymo formų žemėlapi. Pastarasis nėra visiškai aiškus, nėra tiksliai nurodyta, kokiais kriterijais remiantis valstybės buvo kategorizuotos pagal valdymo formas. Vatikanas – teokratinė, o ne monarchinė valstybė. Vienas iš monarchijos bruožų – sosto paveldimumas. Šis aspektas niekaip nėra suderinamas su Vatikano valdymo ir Popiežiaus

rinkimo principais. Žemėlapis turėtų būti performuotas, rekomenduoju peržiūrėti valstybės valdymo formas.

Taip pat reikėtų paminėti keletą vadovėlyje pasitaikančių faktinių ir statistinių netikslumų, kuriuos reikėtų pataisyti prieš vadovėlio spausdinimą. Pavyzdžiui, nurodant tremčių iš Lietuvos chronologiją, būtina patikslinti datas ir aukų skaičius (34-35 psl.) Taip pat pastebėta faktinė klaida, susijusi su Ukrainos Holodomoro laikotarpiu – netiksliai pateiktos datos ir aukų skaičiai. Svarbu patikslinti statistinius duomenis susijusius su viešojo sektoriaus išlaidomis. Neaišku, ar pateikti duomenys atspindi galutinius biudžeto išlaidų skaičius, ar tik prognozes tuo laikotarpiu.

Nepaisant šių pastebėjimų, D. Muniaus ir R. Tamkevičiūtės parengtas vadovėlis „Pilietiškumo pagrindai“ I gimnazijos klasei atitinka bendruosius ir specialiuosius vadovėliams keliamus reikalavimus ir yra tinkamas spausdinti bei naudoti Lietuvos mokyklose kaip pagrindinę mokymo priemonę pilietiškumo pagrindų dalyko pamokose.

Irena Tiškienė
Mažeikių Merkelio Račkausko gimnazijos
Istorijos mokytoja metodininkė

